

CZU: 364.642:316.362-058.5(478-29)

[https://doi.org/10.59295/sum3\(193\)2026_42](https://doi.org/10.59295/sum3(193)2026_42)

EVALUAREA SISTEMULUI DE SERVICII SOCIALE ȘI A SITUAȚIEI FAMILIILOR VULNERABILE SOCIAL: CAZUL RAIONULUI DUBĂSARI

Viorica MATAS,
Anastasia OCERETNÎI,

Universitatea de Stat din Moldova

Articolul „Evaluarea sistemului de servicii sociale și a situației familiilor vulnerabile social: cazul raionului Dubăsari” evidențiază specificul serviciilor sociale și a dificultăților pe care le întâmpină familiile social vulnerabile din zonă. Raionul Dubăsari, prin specificul său geografic, demografic și social, reflectă o serie de provocări specifice în ceea ce privește accesul, calitatea și diversitatea serviciilor sociale destinate copiilor aflați în situație de risc și familiilor social vulnerabile. Cercetarea scoate în evidență nevoile specifice ale familiilor social vulnerabile, serviciile sociale existente, precum și serviciile sociale necesare a fi dezvoltate pentru a răspunde situației din raion. Cercetarea desfășurată servește autorităților publice centrale și locale pentru planificarea acțiunilor și serviciilor sociale necesare a fi dezvoltate în zonă.

Cuvinte-cheie: familie social vulnerabilă, servicii sociale, copii aflați în situație de risc, abandon instituțional, neînțelegeri culturale, marginalizare, vulnerabilitate socială.

ASSESSMENT OF THE SOCIAL SERVICES SYSTEM AND THE SITUATION OF SOCIALLY VULNERABLE FAMILIES: THE CASE OF DUBĂSARI DISTRICT

The article entitled “Assessment of the Social Services System and the Situation of Socially Vulnerable Families: The Case of Dubăsari District” examines the social services and the specific challenges faced by socially vulnerable families in this area. Owing to its geographical, demographic, and social particularities, Dubăsari District reveals a range of distinct challenges related to the accessibility, quality, and diversity of social services aimed at children at risk and socially vulnerable families. The study highlights the specific needs of socially vulnerable families, maps the existing social services, and identifies priority areas for the development of social services in order to adequately address the situation in the district. The research findings are intended to support central public authorities and local public authorities in the formulation and improvement of policies and intervention measures in the field of child protection and social assistance.

Keywords: socially vulnerable family, social services, children at risk, institutional abandonment, cultural misunderstandings, marginalization, social vulnerability.

Introducere

În contextul transformărilor socio-economice continue și al vulnerabilităților crescânde cu care se confruntă populația din Republica Moldova, identificarea și satisfacerea nevoilor copiilor și familiilor aflate în situație de risc reprezintă o prioritate esențială pentru politicile publice în domeniul protecției sociale. Copiii expuși riscului de excludere socială, neglijare, sărăcie sau violență, alături de familiile acestora, constituie un segment social vulnerabil, care necesită intervenții specializate și susținute din partea sistemului de servicii sociale, în special în raionul Dubăsari, prin poziționarea lui specifică.

Raionul Dubăsari are o populație de aproximativ 36.000 de locuitori și este alcătuit din 15 localități, dintre care 4 comune și 11 sate. Teritoriul raionului este poziționat geografic între malul stâng și malul drept al râului Nistru, aspect care influențează accesul la servicii publice și administrarea unitară a localităților.

În acest context, teritorial specific, infrastructura educațională a raionului este reprezentată de un total de 27 de instituții de învățământ, dintre care 12 instituții preșcolare, 8 gimnazii și 7 licee. Dimensiunea culturală a raionului este susținută printr-o rețea instituțională diversificată, care cuprinde: 12 cămine culturale, 17 biblioteci, dintre care 6 destinate copiilor, 2 școli muzicale, 3 școli de artă, 2 muzee și un patrimoniu de 75 de monumente istorice.

Asistența socială în raionul Dubăsari se bazează pe activitatea coordonată a mai multor servicii sociale dezvoltate la nivel raional și implementate la nivel local. Aceste servicii vizează în special dezvoltarea îngrijirii la domiciliu și îmbunătățirea calității sprijinului acordat persoanelor cu dizabilități severe, copiilor și familiilor aflate în dificultate, precum și altor categorii social-vulnerabile. La nivelul raionului, funcționează 7 centre sociale și 5 cantine sociale, care oferă servicii esențiale de sprijin comunitar.

Asistența medicală în raion este asigurată de Instituția Medicală de Sănătate Publică „Centrul de Sănătate Dubăsari”, care coordonează o rețea de 10 oficii ale medicilor de familie, Serviciul de Asistență Medicală de Urgență, Întreprinderea Municipală „Centrul Stomatologic Dubăsari”, precum și unități ale rețelei farmaceutice. Pentru servicii medicale de specialitate și spitalicești, locuitorii raionului apelează la Spitalul Raional Criuleni și la instituțiile medicale specializate din municipiul Chișinău, asigurând astfel accesul la tratamente și investigații complexe, în afara serviciilor oferite local.

Serviciile de informare, transparență și comunicare cu cetățenii în cadrul Consiliului raional Dubăsari sunt asigurate prin mai multe canale oficiale, inclusiv buletinul informativ „Dubăsărenii”, pagina web oficială www.dubasari.md, site-urile instituțiilor publice subordonate, precum și platformele de comunicare din rețelele de socializare. Totodată, în raion sunt înregistrate 19 organizații neguvernamentale (ONG-uri), care își desfășoară activitatea în domenii esențiale, precum protecția socială, educație, ecologie, apărarea drepturilor omului, promovarea culturii, sportului și implicarea tinerilor, contribuind astfel activ la dezvoltarea comunitară și la consolidarea societății civile.

Prezentul articol analizează în mod complex și fundamentat atât nevoile reale ale copiilor și familiilor aflate în situații de risc, cât și gradul de acoperire și eficiență al serviciilor sociale existente, identificarea discrepanțelor dintre cerere și ofertă, punctele forte ale sistemului actual, precum și lacunele care limitează intervenția socială eficientă din localitățile Pîrîta, Coșnița și Doroțcaia incluse în cercetare.

Metode și materiale aplicate

Articolul a fost realizat prin aplicarea metodelor de cercetare calitativă, precum analiza de conținut, metoda focus-grup prin realizarea de ședințe cu membrii echipelor multidisciplinare din cele trei sate incluse în studiu; interviuri de grup (3) cu familii aflate în situație de risc din cele patru sate. Datele incluse în articol au fost culese în luna iulie 2025. În cadrul cercetării calitative au fost intervievate 36 de persoane, dintre care 22 sunt membri ai echipelor multidisciplinare locale, incluzând funcții precum: primar, viceprimar, asistent social comunitar, specialist în protecția copilului, directori de instituții educaționale (școală și grădiniță) și cadre medicale. Ceilalți 14 participanți sunt părinți provenind din diverse categorii sociale vulnerabile, cum ar fi: mame singure, familii numeroase, tutori legali, precum și familii care au în îngrijire copii cu afecțiuni de natură fizică sau psihică.¹

Rezultate și discuții

Raionul Dubăsari, fiind o unitate teritorială de nivelului doi cu o populație puțin numeroasă și cu o așezare care implică o serie de riscuri de securitate, din perspectiva sistemului de protecție a copilului întrunește caracteristici ce reflectă vulnerabilitățile familiilor cu copii.

Analiza datelor relevă un nivel ridicat de vulnerabilitate a copiilor din localitățile cercetate, determinat preponderent de factori socio-economici și migraționali. Cea mai numeroasă categorie este reprezentată de copiii proveniți din familii social vulnerabile (152 cazuri), cel mai mic număr fiind înregistrat în sat. Doroțcaia (16,4%). Fenomenul migrației parentale afectează un număr semnificativ de copii (138 în total), dintre care 56 au ambii părinți plecați peste hotare, situație asociată cu riscuri sporite, dificultăți emoționale, supraveghere insuficientă și performanțe școlare scăzute. Numărul ridicat de copii aflați în custodie (81) sugerează utilizarea frecventă a măsurilor alternative de îngrijire, în corelație cu migrația părinților. Distribuția teritorială arată o concentrare mai accentuată a vulnerabilităților în Coșnița și Pîrîta, în timp ce Doroțcaia se remarcă printr-un număr mai mare de copii aflați în custodie și cu ambii părinți plecați.

1. Cercetare realizată în parteneriat cu A. O. Kinderland Moldova.

Tabelul 1. Situația copiilor din grupuri vulnerabile din Pîrîta, Coșnița și Doroțcaia

Indicator	Pîrîta	Coșnița	Doroțcaia	Total
Copii fără îngrijire părintească	5	4	–	9
Copii temporar fără îngrijire părintească	6	4	–	10
Copii cu un părinte plecat peste hotare	17	55	10	82
Copii cu ambii părinți plecați peste hotare	11	27	18	56
Copii aflați în custodie	27	26	28	81
Copii din familii social vulnerabile	60	67	25	152
Copii în situație de risc	10	9	4	23
Copii în instituții de plasament	10	4	–	14
Copii cu dizabilități	4	18	11	33

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor oferite de autoritățile publice locale.

Analiza calitativă a evidențiat prezența unor categorii variate de familii aflate în situații de vulnerabilitate socială în comunitățile investigate. Printre acestea se numără: familii monoparentale, familii numeroase (cu 3–6 copii), familii în care unul sau ambii părinți sunt plecați la muncă în străinătate. În majoritatea cazurilor, lipsa părinților are un impact semnificativ asupra dezvoltării psiho-emoționale și educaționale a copiilor, aceștia fiind adesea lăsați în grija bunicilor, persoane în vârstă care, la rândul lor, necesită sprijin.

„Avem numeroase familii la care părinții sunt plecați peste hotare și deseori un părinte din doi sunt plecați. Avem familii monoparentale, adică văduve, mame solitare, avem familii divorțate” FG_2.

O parte considerabilă a părinților singuri provin din medii cu istoric de vulnerabilitate socială, perpetuând un model educațional marcat de lipsuri materiale și instabilitate. Această continuitate intergenerațională a riscului social este reflectată în dificultățile de integrare socio-profesională și în capacitatea redusă a acestor familii de a asigura un mediu propice dezvoltării copiilor. Problemele identificate în cadrul acestor familii sunt diverse, incluzând: deficiențe în alimentație, acces limitat sau inegal la educație, lipsa unui loc de muncă stabil, iar în cazurile în care există o activitate economică, aceasta este adesea sezonieră sau informală. În general, supraviețuirea economică a acestor familii este precară, ceea ce le plasează într-o situație de vulnerabilitate financiară accentuată.

„...sunt probleme legate de alimentație, careva momente legate de școlarizare, dar în marea majoritate omul depinde de locul de muncă” FG_3.

În continuarea aspectelor expuse anterior privind vulnerabilitățile multiple ale familiilor din comunitățile investigate, se remarcă și dificultăți semnificative în ceea ce privește accesul copiilor la educație. Unul dintre obstacolele majore identificate de cadrele didactice și reprezentanții instituțiilor locale este frecventarea scăzută a copiilor în instituțiile de învățământ, în special în cazul celor proveniți din medii dezavantajate. Situațiile raportate implică eforturi constante din partea personalului instituțional – vizite la domiciliu, convorbiri cu părinții sau tutorii, activități de consiliere informală – menite să convingă familiile să-și înscrie copiii la școală sau grădiniță. Cu toate acestea, participarea rămâne oscilantă, ceea ce evidențiază un nivel redus de responsabilizare parentală și un grad limitat de conștientizare a importanței educației timpurii.

„Unica problemă pe care o întâlnim în instituție e că puțin frecventează instituția copiii și suntem nevoiți să ducem mai multe convorbiri și conversații” FG_1.

Un caz ilustrativ menționat în cadrul cercetării face referire la o familie cu doi copii care se confruntă cu o serie de probleme grave: lipsa unui domiciliu stabil, consumul excesiv de alcool, instabilitatea relațiilor familiale (concubinaj temporar), precum și neglijența parentală. Copiii din astfel de familii sunt expuși nu doar riscului de excludere educațională, ci și unor forme complexe de vulnerabilitate emoțională și socială.

„Mai avem în localitate familie cu 2 copii, dar situația total e la pământ, și fără loc de trai stabil, și cu consum de alcool, și cu concubinaj de pe o zi la alta și copiii sunt fără supraveghere” FG_1.

De asemenea, aspectele economice joacă un rol esențial în conturarea profilului de excludere socială. În localitățile rurale investigate, venitul familial scăzut afectează direct capacitatea părinților de a asigura

nevoile de bază ale copiilor. Participanții la cercetare semnaleză că, odată cu apropierea anului școlar, un număr tot mai mare de părinți solicită sprijin pentru achiziționarea rechizitelor și a îmbrăcăminte necesare. Această presiune economică sezonieră accentuează dificultățile deja existente, generând sentimente de neputință și marginalizare în rândul familiilor vulnerabile. Dificultățile de acces la educație nu sunt izolate, ci se află în strânsă legătură cu precaritatea condițiilor de trai, instabilitatea familială și lipsa resurselor materiale. Astfel, se conturează un cerc vicios al excluziunii, în care sărăcia, lipsa de educație și vulnerabilitatea socială se alimentează reciproc.

Vulnerabilitatea economică este una dintre cele mai accentuate forme de vulnerabilitate, în special în mediul rural. Lipsa locurilor de muncă stabile și remunerate decent determină sub-ocupare sau angajarea în muncă sezonieră (de exemplu, în agricultură sau în zone de agrement, cu program dezavantajos pentru mame). În consecință, copiii rămân frecvent nesupravegheați, fiind expuși la influențe negative din medii informale sau stradale. Totodată, atitudinile pasive față de muncă în rândul unor adulți reprezintă un obstacol suplimentar. S-a observat o reticență în acceptarea unor locuri de muncă slab remunerate, unii părinți exprimând direct faptul că nu sunt dispuși să muncească pentru salarii mici (ex. 4000–6000 lei), ceea ce sugerează o criză nu doar economică, ci și de motivație și responsabilitate socială.

Datele calitative obținute din cadrul interviurilor evidențiază o serie de provocări complexe cu care se confruntă familiile participante, în special cele care au în grijă copii cu dizabilități. Aceste dificultăți se conturează în jurul a cinci axe majore: instabilitate economică, deficiențe în sistemul de suport social, violență domestică, excluziune socială și impactul psihologic asupra membrilor familiei.

Una dintre cele mai recurente teme identificate este lipsa resurselor financiare necesare pentru acoperirea nevoilor de bază. Familiile menționează dificultăți în procurarea lemnului pentru iarnă, îmbrăcăminte și rechizitelor pentru copii, accentuate de lipsa unui loc de muncă stabil:

„Eu acum cu sarcina mai târâi câte un pic... Vreau și copiii să-i îmbrac de școală...”. *„Nu este de lucru”* IG_7.

O parte dintre familiile menționează sprijinul material primit prin structuri locale sau ONG-uri, constând în produse de igienă și alimentație, lemne de foc, articole de îmbrăcăminte și încălțăminte, bunuri de folosință (frigider, mobilier) sau ajutoare financiare ocazionale.

„Mi-au luat un frigider, o masă pentru băieți pentru școală cu 4 scăunele, produse alimentare”. *„Ne-a oferit încălțăminte de iarnă... a fost un ajutor”* IG_7.

Cu toate acestea, ajutoarele sunt rare, ocazionale și percepute mai degrabă ca „excepții” decât ca parte a unui sistem coerent de sprijin. Mai mult, o parte din familiile declară că nu au beneficiat de ajutoare în afara acestor ocazii izolate.

Un aspect extrem de grav semnalat de participanți este violența domestică, alături de alte forme de abuz emoțional și relațional. Aceste situații nu doar că pun în pericol integritatea fizică și psihologică a femeilor, ci afectează grav și copiii, care sunt martori sau chiar victime ale abuzurilor. Se constată o ciclicitate a traumei, copiii cresc în medii disfuncționale, cu efecte negative pe termen lung.

„Neajunsurile, neînțelegerile, gelozia... înjosirea și nerespectul față de soție sau soț...”. *„Eu am dat la despărțire pentru că eu nu suportam bătăile”* IG_5.

Familiile semnaleză că tensiunile, neajunsurile și lipsa respectului în cuplu au consecințe psihologice grave asupra membrilor, în special asupra copiilor:

„Psihic asta îi omoară pe ei ca familie și copii văd și se distrug și ei săracii” IG_5.

Această constatare subliniază nevoia urgentă de servicii de consiliere psihologică și sprijin psiho-social, care în multe cazuri lipsesc complet sau sunt dificil de accesat.

În context, familiile au raportat experiențe negative în relația cu instituțiile statului, inclusiv lipsa de implicare a poliției sau a autorităților locale în gestionarea cazurilor de violență sau excluziune familială:

„Poliția nu a cercetat nimic, primăria... nu a acceptat nimeni să mă ajute”. *„Nimeni nu m-a ajutat și nimeni nu o făcut un pas că iată trebuie ajutată familia asta”* IG_5

Se remarcă o percepție de abandon instituțional, ceea ce poate conduce la scăderea încrederii în capacitatea sistemului social de a proteja și susține familiile aflate în dificultate.

Un alt element important identificat este neînțelegerea sau ignorarea realităților trăite de aceste familii de către profesioniștii din sistemul social:

„Și eu nu înțeleg de ce asistentul social nu ajută, de ce nu ne susține” IG_5.

Această observație indică o ruptură de comunicare și încredere între beneficiari și profesioniști, ce poate afecta grav eficiența intervențiilor sociale.

Datele calitative obținute din interviurile cu familii social vulnerabile, unele din ele îngrijind copii cu dizabilități, evidențiază o percepție ambivalentă asupra sistemului de servicii sociale și medicale: deși unele forme de sprijin sunt accesate și apreciate, acestea sunt percepute ca fiind insuficiente, inconstante și birocratizate, iar interacțiunea cu furnizorii de servicii este adesea marcată de frustrare și lipsă de respect.

Famiiliile au semnalat dificultăți în accesarea serviciilor medicale, marcate de:

- lipsa de informare clară privind procedurile;
- comunicarea deficitară și lipsa de respect din partea personalului medical;
- diferențe de tratament între consultațiile gratuite și cele contra cost.

„Medicii urât vorbesc... de pe ce planetă ai venit că nu știi că deja de jumătate de an...”. „Te duci gratis nu spune nimic, îți dă o grămadă de tratamente, te duci contra plată îți spune deodată ce are copilul” IG_8.

Aceste relatări evidențiază disfuncționalități în relația medic-pacient și un grad ridicat de neîncredere în echitatea sistemului medical.

Dificultăți educaționale sunt raportate de familiile care cresc și educă copii cu dizabilități. Acestea exprimă nevoia clară de servicii educaționale adaptate pentru copiii cu dizabilități, precum logopedie, consiliere psihologică și sprijin pedagogic:

„Ar fi bine să fie un logoped gratuit la școală sau la grădiniță... e costisitor” IG_8.

Analiza calitativă a datelor relevă un tablou complex de vulnerabilități sociale, unde dificultățile economice, disfuncțiile familiale, lipsa suportului instituțional și impactul psihologic se interconectează și se amplifică reciproc. Familiile cu copii cu dizabilități sunt deosebit de expuse riscului de excluziune socială, iar lipsa unor intervenții integrate și adaptate la nevoile lor reale contribuie la perpetuarea acestor situații.

În raionul Dubăsari funcționează o serie de servicii sociale și structuri instituționale care acoperă parțial nevoile populației, printre care servicii educaționale și psiho-pedagogice pentru copii cu CES, disponibile atât la nivel preșcolar, cât și școlar (centre de resurse, psihologi, logopezi) și servicii de asistență socială. Organizațiile non-guvernamentale completează intervențiile serviciilor din rețeaua publică în domenii, precum violența de gen, migrația, distribuirea de ajutoare alimentare etc. De asemenea, în comunitate sunt prezente inițiative educative și culturale complementare (cluburi, secții sportive, ansambluri artistice), cu accent pe implicarea copiilor din medii defavorizate, ca măsură de prevenire a marginalizării sociale și a comportamentelor de risc.

În ciuda acestei rețele formale de servicii, evaluarea calitativă arată un sistem suprasolicitat, subdimensionat și reactiv, care nu reușește să acopere integral nevoile populației aflate în vulnerabilitate:

a) *Lipsa specialiștilor în educație timpurie și intervenție psihologică.* Cazurile tot mai frecvente de tulburări din spectrul autist și alte forme de CES nu sunt gestionate eficient din cauza lipsei personalului calificat în grădinițe (un singur cadru pentru 34 de copii cu CES, în loc de 2,5 norme). Nu există psiholog, psihopedagog sau logoped în multe instituții de educație timpurie, iar personalul actual solicită suport profesional și ghidaj în relația cu acești copii. Sunt remarcabile eforturile școlilor care dispun de centre de resurse pentru CES; cabinet psihologic echipat; desfășoară activități extracurriculare gratuite pentru copiii vulnerabili.

b) *Servicii de protecție a copilului.* Închiderea recentă a centrului de plasament pentru copii din comuna Coșnița lasă autoritățile fără un instrument esențial de intervenție urgentă. În lipsa unui centru de tip rezidențial sau familial pentru plasamente de criză, copiii aflați în risc grav (neglijare, abuz, violență) sunt expuși continuării traumei în medii nesigure.

c) *Lipsa de implicare activă a asistenților parentali profesioniști.* Chiar dacă aceștia sunt înregistrați, mulți evită preluarea cazurilor invocând dificultatea acestora și istoricul traumatizant al copiilor. Astfel, copiii rămân în sistemul instituționalizat sau informal, cu supraveghere deficitară și risc de abandon.

d) *Existența copiilor cu comportamente delicvente și lipsa răspunsului specializat.* Sunt raportate cazuri de minori cu comportament delicvent, consum de substanțe, violență, tentative de suicid, fără existența unei rețele clare de consiliere psihologică de urgență sau reabilitare comportamentală.

Deși există inițiative valoroase ale ONG-urilor și asociațiilor locale, implicarea acestora este sporadică, ocazională și insuficient coordonată. Activitățile se concentrează mai ales în jurul:

- Sprijinului pentru familii numeroase sau refugiați (A. O. Gender Centru);
- Livrării de ajutoare alimentare (A. O. Hospis);
- Organizării de activități sociale cu caracter ocazional (sărbători, proiecte de vară).

Parteneriatele public-private sau ONG-stat sunt slabe, iar continuitatea serviciilor este adesea pusă în pericol de lipsa finanțării sau de ieșirea unor actori din teritoriu (spre exemplu, CCF Moldova). Totuși, acestea nu sunt susținute prin politici integrative la nivel de raion, ceea ce face ca efectele pozitive să fie limitate la inițiativa locală și nu parte a unei strategii sistemice.

Evaluarea serviciilor sociale din perspectiva beneficiarilor oferă o înțelegere profundă și autentică a modului în care aceste servicii răspund (sau nu) nevoilor reale ale familiilor aflate în situații de vulnerabilitate. Datele calitative analizate relevă un tablou complex, în care sprijinul primit este perceput ca fiind sporadic, dificil de accesat și insuficient în raport cu nevoile cu care se confruntă zilnic aceste familii.

Familii participante semnaleză că, deși au existat momente în care sprijinul oferit de instituții sau organizații neguvernamentale a fost valoros, acesta nu este constant, nu acoperă toate domeniile esențiale și nu este adaptat întotdeauna la realitățile lor cotidiene.

„*Au fost timpuri la mine când nu era la general nimic, numai cât pentru facturi se ajungea să achităm...*” IG_7.

„*Da, în luna aceea a fost foarte ușor... suma care mi s-a eliberat a ajuns pentru produse pe vreo două luni*” IG_5.

Accesul la servicii este adesea limitat de: distanța față de centrele de servicii (de exemplu, Chișinău sau Criuleni); lipsa mijloacelor de transport sau a însoțitorilor; bariere birocratice (refuzuri în baza veniturilor declarate, dificultăți în completarea dosarelor); lipsa informațiilor sau a personalului empatic.

„*Eu la Chișinău nu pot să merg, eu nu pot lăsa fetița... Rutieră nu-i, bani nu-s*” IG_6. „*Ni s-a refuzat din cauza că soțul legal lucra*” IG_5.

Familii evidențiază, de asemenea, că nu întotdeauna sunt informate despre serviciile existente sau despre drepturile pe care le au, iar unele servicii disponibile sunt închise sau temporare, ceea ce sporește instabilitatea:

„*A fost un centru, dar l-au închis... era mai ușor cu lecțiile și alimentația*” IG_6.

Tabelul 2. Discrepanțele principale dintre realitatea existentă și necesitate identificată

Nevoie	Serviciu existent	Discrepanță identificată
Sprijin psihologic/logopedic	Ocazional, prin proiecte sau voluntari	Nu există acoperire continuă, lipsă de specialiști angajați în instituții
Protecție urgentă pentru copii abuzați	Protocoale legale clare	Lipsă centre de plasament de urgență, asistența parentală nu e mereu potrivită
Educație parentală	Inexistentă sau sporadică	Părinții evită comunicarea cu școala, nu există spații neutre de consiliere
Tabere și activități estivale	Foarte limitate, nefinanțate	Copiii vulnerabili nu au acces la odihnă, activități de vacanță, formare
Suport pentru mame singure	Inexistent	Lipsă de instruire profesională, consiliere, integrare în câmpul muncii
Activități pentru persoanele în etate	Cantina socială (grup religios)	Nu există un centru de zi pentru „îmbătrânire activă” sau socializare

Sursa: Elaborat de autori în baza cercetărilor.

Din analiza realizată rezultă că, deși există eforturi comunitare și câteva servicii punctuale, discrepanțele dintre nevoile reale și oferta socială sunt profunde și cronice. Serviciile sociale disponibile sunt insuficiente ca acoperire, fragmentate și deseori instabile în timp.

Nevoile exprimate de familiile vulnerabile reflectă o realitate profundă, în care sprijinul material trebuie însoțit de măsuri de sprijin educațional, psiho-social, profesional și comunitar. În lipsa acestora, inegalitățile sociale riscă să se perpetueze, afectând mai ales copiii. În context, este necesară o abordare integrată și multidimensională a politicilor sociale, axată pe: dezvoltarea serviciilor locale de zi (educație, logopedie, psihologie, sport); sprijin economic adaptat realităților (indexarea prestațiilor); centre comunitare multifuncționale; formarea și apropierea asistentului social de comunitate; implicarea autorităților locale în identificarea activă a nevoilor; cooperare intersectorială între protecție socială, educație, sănătate și poliție. Aceasta subliniază importanța suportului personalizat și a programelor de recuperare/integrare socială, care ar trebui sprijinite de serviciile sociale locale.

Famiiliile exprimă clar nevoia de centre de zi sau centre de îngrijire pentru copii cu nevoi speciale; logopezi și psihologi în școli și grădinițe; programe de sprijin educațional pentru părinți (inclusiv alfabetizare funcțională sau sprijin pentru teme); cursuri de formare profesională pentru adulți.

„Eu nu înțeleg temele la școală, am învățat rusă, chirilică, mie mi-e greu cu româna...” IG_5. „Foarte tare aș vrea un centru pentru copii ca al meu, care trebuie supravegheați” IG_5. „Poate să ofere niște cursuri, nu toți pot să își facă o profesie și să se angajeze” IG_8.

Aceste declarații atestă necesitatea urgentă de dezvoltare a serviciilor sociale în comunitate, nu doar în centre regionale sau capitală. În vederea sporirii relevanței, accesibilității și a impactului pozitiv durabil, este nevoie de: decentralizarea și dezvoltarea serviciilor la nivel local/comunitar; abordări integrate și personalizate ale intervenției sociale; investiții în profesionalizarea personalului și formarea continuă; implicarea activă a beneficiarilor în proiectarea și evaluarea serviciilor; crearea de centre de zi, centre senzoriale și educaționale adaptate copiilor cu dizabilități; programe de sprijin pentru părinți, inclusiv consiliere, sprijin psihologic și cursuri de calificare profesională.

Concluzii

Analiza a scos în evidență complexitatea și interdependența multiplelor forme de vulnerabilitate socială existente în comunitățile investigate. Familiile monoparentale, cele numeroase, precum și cele afectate de migrația economică a părinților constituie principalele categorii expuse riscului de excluziune socială, economică și educațională. Vulnerabilitatea este adesea intergenerațională, perpetuând modele familiale marcate de lipsuri materiale, instabilitate emoțională și acces limitat la servicii publice esențiale. Sărăcia, șomajul și munca informală contribuie la fragilitatea familiilor, iar lipsa unui venit stabil și a condițiilor de trai decente determină dificultăți majore în îndeplinirea responsabilităților parentale, în special în ceea ce privește asigurarea alimentației, a îmbrăcăminte și a rechizitelor necesare educației copiilor. Neglijența parentală, instabilitatea locativă, consumul de alcool și relațiile familiale disfuncționale sunt factori agravanți care limitează semnificativ accesul real la educație. În ansamblu, datele evidențiază un cerc vicios al excluziunii sociale, în care sărăcia, lipsa de educație, absența părinților, slaba implicare parentală și condițiile precare de trai se întrepătrund și se alimentează reciproc, generând riscuri crescute de abandon școlar, comportamente deviate și marginalizare pe termen lung. Datele cercetării evidențiază un decalaj semnificativ între serviciile sociale disponibile și nevoile reale ale familiilor din comunitățile analizate.

Bibliografie:

1. Hotărârea Guvernului nr.889/2013 pentru aprobarea Regulamentului cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social de sprijin pentru familiile cu copii [online], accesat 10.02.26. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=152262&lang=ro#
2. Legea nr.140/2013 privind protecția copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. M.O. nr. 167-172 art.534. [online], accesat 10.02.26. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146836&lang=ro#
3. Legea nr.547/2003 asistenței sociale. M.O. nr. 42-22 art.249. [online], accesat 10.02.26. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142238&lang=ro#

Date despre autori:

Viorica MATAS, doctor în sociologie, lector universitar, Departamentul Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0009-0007-4989-9255

E-mail: viorica.matas@usm.md

Anastasia OCERETNÎI, doctor în sociologie, conferențiar universitar, șef al Departamentului Sociologie și Asistență Socială, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0002-4648-7921

E-mail: anastasia.oceretnii@usm.md

Prezentat: 23.02.2026

Recenzat: 02.03.2026

Acceptat spre publicare: 20.05.2026